

presenteert

Tien Gouden Regels

voor Goed Competentiegericht Onderwijs

De regels zijn opgesteld door mbo-studenten zelf!

Vanaf 2004 zijn er op tientallen mbo-scholen proeftuinen aan de gang. Scholen experimenteren met een nieuwe manier van leren, waarbij naast specifieke vakkennis ook bredere competenties, houding en vaardigheden een grote rol spelen. De bedoeling van dit zogeheten competentiegerichte leren is dat het onderwijs beter aansluit op de arbeidsmarkt. Mbo-scholen krijgen tot 2008 de tijd om het competentiegerichte leren in te voeren.

De Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs (JOB), als belangenbehartiger van alle mbo'ers, wil graag weten wat de studenten zelf eigenlijk van dit "nieuwe leren" vinden en organiseerde daarom op 13 juni 2006 een dag over competentiegericht leren. Veertig mbo-studenten uit heel Nederland kwamen naar de Rode Hoed in Amsterdam om te praten over hun ervaringen en ideeën over competentiegericht leren in het mbo.

's Ochtends formuleerden de studenten in kleinere groepjes goede en slechte punten van hun onderwijs en 's middags gingen de studenten hierover met elkaar en enkele onderwijsprofessionals in debat. De dag resulteerde in een lijst van *Gouden Regels voor Goed Competentiegericht Onderwijs*, die JOB namens de studenten als eerste overhandigde aan Hans van Nieuwkerk, voorzitter van het Procesmanagement Herontwerp Mbo.

In dit document zijn de regels uitgewerkt aan de hand van de ervaringen en ideeën van de aanwezige mbo-studenten. JOB hoopt met de *Gouden Regels* een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van goed competentiegericht onderwijs op het mbo!

1. Sterke studenteninspraak

Bij de overgang naar een nieuwe vorm van onderwijs is het belangrijk dat studenten zich regelmatig kunnen uitspreken over de gang van zaken en aan de bel kunnen trekken als er problemen zijn. **Voorwaarde is dat de docenten en de directie de studenten serieus nemen. Het moet duidelijk zijn dat er wat gebeurt met de input en feedback van studenten.** Deze inspraak kan op vele manieren worden vormgegeven, zowel via de formele studentenraad, als via informele tussentijdse evaluaties (van het onderwijs en van docenten), klasgesprekken, schooldebatten, etc. De school kan een impuls geven aan studenteninspraak door studenten de mogelijkheid te bieden hiermee (burgerschaps)competenties te verwerven, zoals bijvoorbeeld de competentie: optreden als kritisch consument.

2. Voldoende begeleiding

Scholen moeten uitkijken dat ze bij de invoering van competentiegericht leren, niet doorslaan in het zelfstandig laten leren van de studenten. **Van belang is dat er inhoudelijke begeleiding aanwezig is en dat er steeds een duidelijk aanspreekpunt is, die de studenten serieus neemt.** Docenten mogen niet weggomen met de opmerking "je moet zelfstandig leren leren dus moet je het zelf maar uitzoeken".

3. Ook theorie

Competentiegericht leren betreft het verwerven van vaardigheden, kunde én kennis. Dit betekent dat er voldoende theorielessen/workshops moeten worden aangeboden, die de opdrachten van de studenten ondersteunen. **Vakkennis mag niet worden vergeten.**

4. Docenten op één lijn

Docenten verschillen nogal eens van mening over de inhoud van de opdrachten/prestaties, het inleveren ervan, de manier van beoordelen en absentiebeleid. Als docenten verschillende regels hanteren, ontstaat er bij de studenten frustratie. Zeker bij de invoering van een nieuwe vorm van onderwijs is goede communicatie van belang. Het is voor studenten niet werkbaar wanneer de ene docent het een zegt en de andere het tegenovergestelde. **Het is aan het management en de docenten zelf om ervoor te zorgen dat men op één lijn zit.**

5. Goede en tijdige communicatie

Of het nu gaat om boekenlijsten, de vrijwillige bijdrage, stages, doorstroom naar het hbo, roosters of toetsen: **heldere en tijdige communicatie is steeds van wezenlijk belang voor een prettig verloop van een schoolperiode.** Als bijvoorbeeld gekochte boeken van een boekenlijst niet gebruikt worden raken studenten onverschillig en gefrustreerd. Of wanneer er niet op tijd informatie wordt gegeven over het hoe en wat bij het zoeken van een stageplaats, komen studenten in de knel. Scholen kunnen hiervoor veel meer gebruik maken van inter- of intranet, zodat alle informatie voor studenten makkelijk zelf op te zoeken is.

6. Maatwerk

Het model van competentiegericht leren biedt meer ruimte voor maatwerk. Een student moet zelf keuzes kunnen maken voor vakken of lesmodules, en kan hierbij ook zijn eigen studietempo bepalen. **Dit betekent dat er een flexibel aanbod moet zijn van theorie- en praktijklessen en workshops, waarvoor studenten zich kunnen inschrijven.** Studenten moeten extra theorielessen/workshops kunnen aanvragen, wanneer zij bijgespijkerd willen worden of ergens extra interesse in hebben. Daarnaast zou de student idealiter op elk moment van het jaar moeten kunnen beginnen met een opleiding of kunnen instromen op een ander niveau.

7. Handleiding hoe te leren

Het is belangrijk dat de school de student leert hoe hij competentiegericht moet leren. Veel instromende vmbo-leerlingen hebben geen idee van het nieuwe onderwijssysteem. Er wordt vaak met een handleiding (of studiewijzer, competentiewijzer, prestatiemappen, werkmappen etc). gewerkt, maar even zo vaak wordt de student niet geleerd hoe deze handleiding gebruikt moet worden. Daardoor worden de studenten te veel losgelaten. **Scholen moeten erop letten dat de opdrachten en leerdoelen in de handleidingen duidelijk beschreven staan en dat iedere docent de handleiding ook daadwerkelijk (elke les) gebruikt.** De docent moet de opdrachten duidelijk uitleggen en laten zien welke bijdrage de opdrachten leveren aan het eigen leerproces.

8. Heldere beoordeling en registratie

Competentiegericht leren brengt een nieuwe manier van beoordelen met zich mee. Studenten worden beoordeeld op hun competenties en niet alleen maar met cijfers. Die overgang is niet voor elke student zomaar gemaakt. **Van belang is dat de scholen helder aangeven hoe er beoordeeld wordt en waar de student dit terug kan vinden.** Een student zou op een computersysteem moeten kunnen zien welke competenties/cijfers hij heeft behaald en waar hij nog aan moet werken. Van belang daarbij is wel dat iedere student en docent met het systeem kan werken en de behaalde competenties/cijfers ook daadwerkelijk worden ingevoerd.

9. Leren gaat boven bewijzen

Het gevaar van het competentiegericht leren ligt in het feit dat studenten meer bezig zijn met bewijzen dat ze iets hebben geleerd (voor bv. hun portfolio) dan dat ze echt iets leren dat met hun opleiding te maken heeft. **Het leren zelf mag niet op de achtergrond raken!** Een oplossing kan zijn dat het administreren zodanig wordt vormgegeven, dat daarmee ook competenties behaald kunnen worden zoals documenteren, presenteren en verslag doen.

10. Mogelijkheid buiten de school leren

Scholen moeten optimaal gaan samenwerken met het bedrijfsleven, zodat het leren op school en in de beroepspraktijk beter op elkaar aansluiten. **School zou er voor moeten zorgen dat het bedrijfsleven de prestaties van de studenten sneller en makkelijker moeten kunnen beoordelen aan de hand van een competentiewijzer.** Zoals de 40 studenten die buiten hun school aan de JOB-dag over competentiegericht leren hebben deelgenomen, die zou de JOB moeten kunnen beoordelen op hun burgerschapscompetenties.